“KUR’AN, DİNİN TEK KAYNAĞIDIR.” DİYENLER İÇİN YÖNTEM (NAMAZ / SALAT ÖRNEĞİ)

-3-

Ramazan Demir, 2025

3. GRAMERİ SABİTLEMEK

Daha önceki bölümlerde "gerçeklik" ile "doğruluk" arasındaki farka değinmiş ve 'tevatür' kavramının sadece bir haberin gerçekliğiyle alakalı bir kavram olduğunu, o haberin iyi veya kötü, doğru veya yanlış, güzel veya çirkin oluşuyla alakalı bir kavram olmadığını dilimiz döndüğünce ifade etmeye çalışmıştık. Aslına bakılırsa hakkında sayfalar dolusu söz söylediğimiz konuların hemen hepsi sadece birkaç cümleyle anlatılabilecek ve anlaşılabilecek konulardır fakat Hakkı Yılmaz gibi "Kur'an'cılık" adına, etimolojik kökeninde olup olmadığına aldırış etmeden, beğenileri üzerinden Kur'an'ın kelimelerine mana tayin edenlerin söz söylediği ve sözlerinin taraftar bulduğu bir ortamda yaşıyoruz; güya Kur'an'ı İslam'ın tek kaynağı kabul ettikleri için, Kur'an'daki *'salat'* kavramının Müminlerin günde beş vakit kıldıkları namazla hiçbir alakasının bulunmadığı ve Yüce Allah'ın *'eqimu's salat'* emrinin şekilsel bir ritüeli yerine getirme emri olmadığını ispat etmek adına canını dişine takanların, *"Ben tevatürü reddediyorum."* diye söze başladığı ve sözüne karşılık bulduğu bir ortamda yaşıyoruz. Bunların yanında bir de *"Siz hem 'Kur'an tek kaynaktır.' diyorsunuz hem de kalkıp Kur'an'dan olmayan 'tevatür'ü bir bilgi kaynağı olarak kabul ediyorsunuz. Böylelikle hem kendinizle çelişiyor hem de sizden öncekiler gibi 'Kur'an yeter.' söylemine ihanet ediyorsunuz."* diyerek bizi şiddetle eleştirenlerin olduğu bir ortamda yaşıyoruz. Bu yüzden (tekrar olsa bile) aynı hakikati farklı şekilde ifade etmemiz fazladan olmayacaktır.

Bir kez daha ifade edelim ki 'tevatür' ne bir bilgi kaynağı ne de bilginin doğru veya yanlış olduğunun ölçüsüdür. 'Tevatür' sadece ve sadece bir olayın veya olgunun gerçek olup olmadığını tespit etmek için kullanılan bir yöntemdir üstelik söz konusu edilen olgu geçmişten günümüze intikal eden bir haberse 'tevatür' yöntemi o haberin gerçek olup olmadığını anlamanın biricik yöntemidir çünkü geçmişte meydana çıkmış bir olgu:

- İnsan aklının *"Bir, ikinin yarısıdır."* önermesinde olduğu gibi hiçbir vasıtaya başvurmadan doğrudan doğruya kabul edebileceği bir bilgi değildir (*evveliyat*).
- Veya *"Dört, çift sayıdır."* önermesinde olduğu gibi zihinde hazır olan gizli bir kıyastan yola çıkılarak ulaşılabilen bir bilgi de değildir (*fitriyat*).

- Veya *"Güneş parlaktır, pamuk yumuşaktır, gül kokmaktadır, kuş ötmektedir, şeker tatlıdır."* önermelerinde olduğu gibi dışsal; *"Acıktım, üzüldüm, sevindim."* önermelerinde olduğu gibi içsel duyularla elde edilebilecek bilgi de değildir (*müşehadat – vicdaniyat*).
- Veya *"Alkollü içecekler insanı sarhoş eder; boynu kesmek öldürücüdür."* önermelerinde olduğu gibi tekrar edilen gözlemler ve deneyler yoluyla elde edilebilecek bir bilgi de değildir (*mücerrebat – tecrübiyat*).
- Veya *"Ay, ışığını güneşten alır."* önermesinde olduğu gibi insan sezgilerine açık bir bilgi de değildir (*hadsiyat*).

O halde geçmişte olan bir olay veya geçmişte meydana çıkmış bir olgu hakkında kesin gerçekliğe nasıl ulaşırız? İşte bu soruyu temel aldığımızda 'tevatür', geçmişteki bir bilginin geleceğe taşınma şekli değil, herhangi bir zamanda yaşayanların kendi zamanlarından önceki bir haberin (doğruluğuna veya yanlışlığına değil) gerçekliğine ulaşma şeklidir yani 'tevatür'; bir haberin geliş şekli olmaktan daha çok, habere muhatap olmuş kişilerin haberin (doğruluğunu ve yanlışlığını değil) gerçekliğini tespit etmek için başvurdukları bir araçtır. Bu aracı bir asıl olarak benimsemek ise bir yöntemdir. Geçmişte meydana gelmiş bir olgunun veya geçmişte yaşanmış bir olayın (doğruluğuna veya yanlışlığına değil) gerçekliğine ulaşmanın "vehim, zan, hayal" gibi yöntemleri de vardır fakat geçmişteki bir olay ve olgunun gerçekliğine bunlarla ulaşmanın hem hiçbir bilgi değeri yoktur hem de kesinlikle yanıltıcıdır. Geçmişteki olayların ve olguların kesin gerçekliğine ulaşmanın 'tevatür'den başka bir yolu yoktur.

Kesin gerçeklik hakkında şunun da bilinmesi gerekmektedir: Bir olayın veya olgunun 'kesin gerçek' oluşu aslında hiçbir bilgi vermez yani tek başına kesin gerçekliğin kendisi bilgi değeri taşımaz fakat kesin gerçeklik, elde edilmeye çalışılan bilginin vazgeçilmez referans değeridir çünkü bir olayın veya olgunun kesin gerçek olmaması, ondan sonraki tüm bilgileri anlamsız hale getirir. Mesela;

- 'Muhammed b. Abdullah' diye biri hiç yaşamamışsa veya yaşadığı kesin değilse,
- Gerçekte yaşamış ama ömrünün belli bir bölümünde resul olduğu iddiasında bulunmamış veya resul olduğu iddiasında bulunduğu kesin değilse,

- Ömrünün belli bir döneminde bu iddiayı dillendirdiği kesin olsa bile daha sonra bu iddiasından vazgeçmişse veya vazgeçmediği kesin değilse,
- Resul olduğu iddiasından hiç vazgeçmediği kesin olsa bile 'Kur'an' diye bir kitap tebliğ etmemiş veya tebliğ ettiği kesin değilse,
- 'Kur'an' diye bir kitabı tebliğ ettiği kesin olsa bile tebliğ ettiği kitap, kendisinden sonrasına ulaşmamış veya ulaştığı kesin değilse,
- Kendisinden sonrasına ulaştığı kesin olsa bile o kitap bugün diyanet teşkilatları tarafından basılan kitap değilse veya o kitap olduğu kesin değilse,

'İslam' diye bir dinden söz açmanın, 'Kur'an' diye bir kitap hakkında konuşmanın veya bunlara inanarak akla ve hayata kaynak almanın hiçbir sağlam zemini hatta hiçbir anlamı kalmamaktadır. İşte, tüm bunların kesin gerçeklik olarak tespit edilmesinin tek yöntemi, bunlara ait haberlerin, belgelerin, bulguların 'mütevatir bilgi' değerinde olmasına bağlıdır.

İşin buraya kadar olan kısmı sadece başlangıçtır çünkü bunların 'kesin gerçeklik' olması onların doğru ya da yanlış olduğunun ispatı değil sadece gerçek olduğunun ispatıdır. Bunlar kesin gerçeklik olarak tespit edildiğinde, inansın ya da inanmasın fark etmez, bu bilgilerden sonra artık hiç kimse *"'Muhammed (a.s)' diye biri yaşamadı, yaşadıysa bile resul olduğu iddiasında bulunmadı, bulunduysa bile daha sonra bu iddiasından vazgeçmedi, Allah'ın indirdiğini söylediği 'Kur'an' diye bir kitabı tebliğ etmedi, işte onun tebliğ ettiği o kitap bugün elimizde bulunan kitap değildir."* diyemez ama aynı zamanda bu aşamada hiç kimse olumlu yönde de olumsuz yönde de kanaat sahibi olmaz, olamaz çünkü bu bilgilerin 'kesin' olması sadece gerçekliği açısından değer taşır, doğru veya yalan olduğunu ispatlamaz. Şöyle ki:

- 'Muhammed b. Abdullah' diye birinin yaşadığı ve ömrünün belli bir bölümünde resul olduğu iddiasında bulunduğu kesin bir gerçektir ama bu iddiası yalan da doğru da olabilir.
- Allah'ın, kendisine, insanlığa iletmek üzere 'Kur'an' diye bir kitap indirdiği iddiasında bulunduğu ve o kitabı tebliğ ettiği kesindir ama o kitabı Allah'ın indirdiği yalan da olabilir doğru da.

- Tebliğ ettiği o kitabın kendisinden sonrasına, kendisinden sonrakilerin kendilerinden sonrasına, onların da kendilerinden sonrasına, nihayet kesintisiz bir şekilde nesilden nesile aktarılarak günümüze kadar geldiği kesindir ama o kitabın günümüzde diyanet teşkilatları tarafından basılan Mushafların tıpkısının aynısı olduğu yalan da olabilir doğru da.

Bu iddialar hakkında "doğru veya yalan" şeklinde bir yargıda bulunmak için 'kesin gerçeklik' yeterli değildir ama eğer herhangi biri bu iddialar hakkında yargıda bulunmak isterse, işe önce bu iddiaların kesin gerçeklik olduğunu tespit etmekle başlamalıdır. İster olumlu isterse olumsuz olsun bu kesin gerçekliği temel almayan hiçbir söylemin en ufak bir değeri olamaz.

Mesela, Hakkı Yılmaz ve onun gibiler Kur'an'daki *'eqimu's salat'* emrinin, bugün yapıldığı gibi tek başına veya camilerde günde beş vakit kılınan namaz olmadığını iddia etmektedirler.

Dolayısıyla الصّلوة [salât] sözcüğünün anlamını, "yakın çevrede bulunan muhtaçlara yardım" boyutuna indirgemek doğru olmayıp, "topluma destek olmak, toplumu aydınlatmak, toplumun sorunlarını sırtlamak, üstlenmek ve gidermek" boyutunu da içine alacak şekilde geniş düşünmek gerekir. *Yapılacak yardımın, sağlanacak desteğin gerçekleştirilme şeklinin ise "zihnî" ve "mâlî" olmak üzere iki yönü bulunmaktadır:*

- *Zihnî yönü ile salât; eğitim ve öğretimle bireyleri, dolayısıyla da toplumu aydınlatmak, rüşde erdirmek; en sağlam yola iletmek;*
- *Mâlî yönü ile salât; iş imkanları ve güvence sistemleri ile ihtiyaç sahiplerine yardım etmek, onları zor günlerinde sırtlamak, böylece de toplumun sıkıntılarını gidermektir.*

(Web site: İşte Kur'an / Hakkı Yılmaz)

Hakkı Yılmaz'ın *'salat'* kavramına yüklediği bu anlamın, kelimenin ne sözlük ne de ıstılahi manalarında olduğunu, kelimeye yüklediği anlamın tamamen onun beğenisinden kaynaklanan bir anlam olduğu bahsini şimdilik bir kenara bırakarak, böylesi bir iddianın neleri görmezden gelinerek yapıldığına dikkat çekelim.

Hakkı Yılmaz ve onun gibiler tüm iddialarını Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bir alt kuruluşu olan *Mushafları İnceleme Kurulu* tarafından onaylanarak basılan Mushaflara dayandırmaktadırlar. Bu kurulun izin vermediği bir Mushaf'ı hatta bir meali bile basmak veya dağıtmak mümkün değildir. Peki, Hakkı Yılmaz ve onun gibiler, kelimelerine keyfi anlam yükledikleri o Mushaf'ın, Allah resulü Muhammed'in tebliğ

ettiği kitap olduğundan yüzde yüz emin midirler? Oysa kendisi de bir zamanlar Diyanet İşleri Başkanlığı yapmış olan Prof. Dr. Tayyar Altıkulaç, *Mushafları İnceleme Kurulu*'nun Mushaf basımındaki yöntemlerini yakınarak şöyle anlatmaktadır:

İslam dünyasının yaklaşık %90'ı meşhur yedi kıraat imamından Asım b. Behdele'nin kıraatinin Hafs rivayetini[1] *ve bu dünyanın belli başlı ülkeleri mushaf basımında ilk mushaflardaki imlayı (Resm-i Osmani'yi) tercih etmekte, Türkiye'nin içinde bulunduğu bazı ülkelerde ise bu imla kısmen korunmak suretiyle karma bir uygulama yapıldığı görülmektedir. Tamamen gelişen imla ile mushaf basan bir ülkenin bulunduğuna dair bir bilgimiz mevcut değildir. Bu farklı uygulama yüzünden mesela Türkiye'de basılan mushaflar, başta Suudi Arabistan olmak üzere bazı İslam ülkelerine sokulmamakta, bu ülkelerde basılanların da Türkiye'ye sokulmasına izin verilmemektedir. İstanbul'da faaliyet gösteren bir yayınevinin (İslami kitapevi) 1980'li yıllarda Kuveyt'te bir firmadan ya da resmi bir firmadan aldığı sipariş üzerine Türkiye'de uygulanmakta olan imlaya uygun olarak bastırdığı 100.000 adet mushafın, "imlası hatalı" gerekçesiyle bu ülkenin gümrüğünden geri çevrildiğini, iade edilen kolilerin Bursa gümrüğünde aylarca beklediğini, bir kısmının depolarda rutubetten çürüdüğünü bu günkü gibi hatırlıyoruz.*

Mushafları İnceleme Kurulu herhangi bir dayanağı olmayan bu karma imla uygulamasını titizlikle sürdürmektedir. Yüce kitap için gösterilen bu titizlik aleyhine söyleyeceğimiz bir şey elbette olamaz. Ancak burada sorgulanması gereken bir hususu göz ardı etmek mümkün değildir. Bu sözünü ettiğimiz titizlik değil, gösterilen bu titizliğin dayanağı olan anlayıştır.

Bu anlayış, bazı İslâm ülkelerinde uygulanan Resm-i Osmânî'nin korunması için ise bunu anlamak mümkündür. Yurt dışından gelen mushaflarda herhangi bir tahrif ve yanlışın olup olmadığını kontrol maksadıyla gösteriliyorsa bunu da anlamak zor olmaz. Ancak bu titizlik, Ali el-Kârî hattı olarak adlandırılan ve müteahhir Hanefî âlimlerinden aynı zamanda hattat Ali el-Kârî'nin (ö. 1014/1605), Resm-i Osmânî'ye ait bazı özel yazımları koruyarak, ama herhalde okuyucuya kolaylık olsun diye pek çok unsurlarını da değiştirerek (meselâ العلمين، الصبرين، الظلمين gibi kelimeleri elif ilâvesiyle العالمين، الصابرين، الظالمين şeklinde; يا بنىٰ، يا نوحُ، يا أخت gibi kelimelerde nidâ yâ'sından sonra elif ilâve ederek يا بنى يا، يا نوحُ، يا أخت şeklinde) yazdığı mushafın imlâsı için ise ve yine meselâ meşhur Osmanlı hattatı Hasan Rıza Efendi'nin (ö. 1338/1920) Ali el-Kârî imlâsını esas alarak ne gelişen imlâya ne de Resm-i Osmânî'ye uyan karma bir imlâ ile kaleme aldığı mushaf hattı için gösteriliyorsa bunun savunulabilir bir yanı yoktur ve burada bir tutarsızlık olduğu açıktır.

Şu kesindir ki Hakkı Yılmaz ve onun gibi düşünenler Diyanet teşkilatına bağlı *Mushafları İnceleme Kurulu* tarafından basılan Mushafların, Yüce Allah'ın Muhammed (a.s)'e verdiği kitap değil de *Asım b. Behdele kıraati* olduğu, böyle olmasına rağmen buna bile riayet edilmediği, imlasında diğer ülkelerde basılan Mushaflar arasında kabul

[1] Tayyar Altıkulaç'ın düştüğü dipnot: "*Ebu BekirAsım b. Behdele el-Kufi Tabiin nesli kurrasından olup, meşhur yedi kıraat imamından biridir. **Görme özürlüdür** ve h. 127 de (m.745) vefat etmiştir… " (Hz. Osman'a İzafe Edilen Mushaf-ı Şerif. s. 59).*

edilemez farklılıklar olduğu haberini veren bu bilgileri hiç umursamayacaklardır çünkü böyle bir bilgiyi umursayıp işin aslını yani kesin gerçekliğini öğrenmek için peşine düşmeleri durumunda başvuracakları yegâne yolun 'tevatür' yöntemi olduğunu kabul etmek zorunda kalacaklardır. Bunu kabul etmeleri durumunda ise "zihni ve mali destek" anlamını verdikleri *'es-salat'* kelimesine de kendi beğenileri üzerinden verdikleri anlamı değil de kelimelerin tevatüren gelmiş anlamlarını dolayısıyla *'es-salat'* kelimesine günde beş vakit kılınan namazdan başka bir anlamın verilemeyeceğini de kabul etmek zorunda kalacaklardır çünkü diller tüm unsurlarıyla birlikte tevatüren bir sonraki nesile aktarılırlar. Kur'an, günümüzden yaklaşık 15 asır önce ortaya çıktığı kesin olan bir kitaptır. Hakkı Yılmaz ve onun gibiler Kur'an'da kullanılan lisanın 'Arapça' olduğunu da kabul etmektedirler. Kur'an'da geçen صَلٰوة kelimesi de Arapça bir kelimedir. Eğer Hakkı Yılmaz ve onun gibiler, Arapça olduğunu kabul ettikleri *'es-salat'* kelimesine günümüz Arapları tarafından yanlış manalar verildiğini iddia ediyorlarsa yapmaları gereken şey, kafalarından uydurdukları manaları vermek değil, kelimenin izini sürerek tarih içindeki tüm süreçlerini tespit etmektir. Şükür ki elimizde bu iz sürmeyi Kur'an öncesi zamana kadar götürecek haddinden fazla yazılı malzeme bulunmaktadır. Bu malzemeler üzerinden kelimenin izini Kur'an öncesi zamana kadar sürdüğümüzde her dönemde kelimeye sözlük manası olarak "ateşe sokmak, kızartmak, kolay düzeltilmesi için bir şeyi ateşte ısıtmak, ikincisi olacak şekilde birinin veya bir şeyin peşinden gitmek, ikinci olmak, birincisinin yerine geçmek, dua etmek" şeklinde kullanıldığını, ıstılahi yani kavramsal olarak ise "günde beş vakit kılınan namaz" anlamında kullanıldığını görmekteyiz. Hakkı Yılmaz ve onun gibilerin, *"Kur'an'daki 'es-salat' kelimesinin anlamı namaz değil, zihni ve mali destek vermektir."* şeklinde bir söylemi dillendirmeleri şu anlama gelmektedir. Gerek günümüzdeki gerekse tarihteki tüm Arapça konuşanlar ve yazanlar kelimeye "zihni ve mali destek vermek" anlamı vermeyerek yanlış yapmışlardır. Hakkı Yılmaz ve onun gibiler kelimenin "zihni ve mali yönden destek vermek" anlamında kullanıldığına dair kendi beğenileri dışında tek bir muteber delil getirselerdi veya kelimenin sözlük manaları arasında bulunan manalardan birinin de "zihni ve mali yönden destek vermek" olduğunu ispat ettikten sonra söz söyleselerdi veya Kur'an'ın herhangi bir yerinde kelimenin "zihni ve mali yönden destek vermek" anlamında kullanıldığına dair bir delil getirselerdi bir nebze olsun onları

anlar ve haklarında suizanda bulunmazdık. Hakkı Yılmaz ve onun gibilerin kelimelere kendi beğenileri üzerinden anlam yüklemelerinin ilkesizliğine tekrar döneceğiz. Biz bu bölümün konusu olan "grameri sabitlemek" konusuna geri dönelim.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, aslında sayfalar dolusu yazdıklarımızın temelinde çok açık, çok kısa cümleler ve çok kısa tanımlamalar vardır. Bunların anlaşılamaması, konunun zorluğundan veya karmaşıklığından değil, insanların ilkesiz düşünme ve anlama biçimlerinden kaynaklanmaktadır. Yoksa 15 asır önce inmiş bir kitabın anlaşılmasının tek yolunun o kitaba ait lisanın, o lisana ait kelimelerin ve o lisana ait gramerin değişmeden günümüze kadar gelmiş olmasına bağlı olduğunun anlaşılamayacak veya zor anlaşılacak bir tarafı yoktur. Dahası o lisanın ve lisana ait unsurların değişmezliğini anlamanın ve tespit etmenin tek yolunun kesintisiz bir şekilde gelen tevatür haberler kanalıyla olacağının anlaşılmayacak veya zor anlaşılacak bir tarafı yoktur.

Eğer lisanlara ait evrensel bir kaide tespit edilecekse işe en baştan başlamak bir zorunluluktur çünkü lisanlar ve lisanlara ait her bir şey vaz'idir ve her dilin vaz'ı mutlaka geçmiş zamanda yapılmıştır. Dillerin yaşaması ve tüm unsurlarıyla beraber sonraki nesillere aktarımı tevatür yollarla olmaktadır. Bu yüzden herhangi biri, dildeki bir kelimenin gerçek anlamına ulaşmak istiyorsa geçmiş zamandaki o ilk vaz'a ulaşmak zorundadır. Bu cümlemiz şu anlama gelmektedir: Lisanlar ve lisanlara ait her şey tamamen soyuttur. Hiçbir lisanın ve o lisana ait unsurların hakiki (somut) bir varlığı yoktur. Lisanlarda söz, yazı veya işaret yoluyla ifade edilen şeylerin tamamı, kendisi dışında hakiki bir varlığı gösteren soyut işaretlerdir. İşte bu durum yaratılmışlar açısından hakiki varlıklar ve hakiki varlıkları işaret eden lisanları bir öncelik ve sonralık ilişkisine sokar. Soyut anlamlar, mevcut (ontoloji) olmadan oluşamazlar. Bu durumda "hakiki varlıklar" önce, "hakiki varlıkları işaret eden lisanlar" sonra olmak zorundadır. Kaldı ki zaten insan aklı bir fiili failsiz, bir ismi müsemmasız hayal bile edemez. İşte bu temelden hareket ettiğimizde önce hakiki varlıklar oluşmuş daha sonra ise hakiki varlıkların kendilerini belirten (isimler) ve onlara ait hareketleri ifade eden kelimeler (fiiller), bu kelimelerin anlamlarını çeşitli şekillerde birbirine bağlayacak edatlar ve bir de bunların hepsinin rastgele değil de tekrarlanabilir kurallara göre yapılmasını

sağlayan dilbilgisinin vazedilmiş olması yani bunların, hakiki varlıkların mevcut hale gelmesinden/getirilmesinden sonra bunları yapmaya güç yetirecek biri veya birileri tarafından "belirlenmiş, tayin edilmiş, konulmuş, yakıştırılmış" olması ve aynı zamanda diğerlerinin de bu vaz' (belirleme, yakıştırmak, konulma, tayin etme) üzerinde ittifak etmiş olması gerekmektedir.

Buraya kadar anlattıklarımız sadece dillerin oluşumu hakkındadır. Dillerin devamlılığı ise bu vaz'ın ve ittifakın nesilden nesile yaygın bir şekilde aktarılmasına bağlıdır. İşte, dillerin neslinden nesile yaygın bir şekilde aktarımına da 'tevatür' denmektedir fakat daha önceki satırlarda ifade ettiğimiz gibi, tevatürün 'tevatür' olabilmesi onun "kesintisiz" olmasına bağlıdır. Mesela, şu an bu yazıyı da, kendisiyle yazdığımız Türkçe, kaynağı itibariyle asla tevatür değildir çünkü bu dil, 'kavim' olarak tarih boyunca var olan Türklerin konuştuğu dil değildir. Konuştuğumuz ve yazdığımız dilin bundan bir asır öncesinden daha gerilerde bir geçmişi yoktur. Bu dil, bundan bir asır önce, işlerini ne kadar iyi yaptıkları tartışmalı olan bir takım dil mühendisleri tarafından, Türkçe, Arapça, Farsça, Fransızca ve başka diller mecz edilerek icat edilmiş, 'sınai' yani 'yapay' bir dildir. Bu dilin bundan bir asır öncesinden daha gerilere gidememesi Türkçe'nin kesintisidir. İşte bu durum ne yazık ki konuştuğumuz dili 'tevatür' olmaktan çıkarmaktadır.

Şu da var ki; Türkçede 'tevatür' olmayan şey, kelimeler (isimler, fiiller ve edatlar) ve kelimelerin halleridir. Türkçeye ait gramer kuralları hem bugün konuşulan Türkçe'nin uzantılarında (Kazakça, Azeri Türkçesi, Türkmence, Kırgızca, Özbekçe, Uygurca, Karakalpakça, Tuvaca, Yakutça, Tatarca, Başkurt'ça ve Çuvaşça) hem de günümüzden geçmişe doğru gittiğimizde karşılaşacağımız tüm Türkçelerde neredeyse tıpatıp aynıdır. Mesela, isim tamlamasında tamlananın (muzaf) sonra, tamlayanın (muzafun ileyh) önce gelmesi tüm Türkçelerde tıpatıp aynıdır. İsim ve fiillerin yapım ve çekim eklerinin "ses" karşılıkları farklı farklıdır ama hem kelimelere eklenmesi hem de eklenince ortaya çıkan manalar hepsinde tıpatıp aynıdır. Geçmişte ve günümüzde karşımıza çıkan her Türkçe istisnasız eklemelidir; cümle yapıları, cümlenin ögelerinin cümlelerdeki konumları, ögelerin halleri, ögeleri tespit etme kuralları tüm Türkçelerde tıpatıp aynıdır.

Lakin, dillerin kurallarının hiç değişmemiş olması yine de Türkçeyi ‘tevatür’ yapmaz çünkü dil tüm unsurlarıyla birlikte dildir. Onun bir parçasının tevatür olması, dili tevatür haline getirmez çünkü dil tüm unsurlarıyla birlikte kesintisiz bir şekilde aktarılınca ‘tevatür’ değerini kazanır. Türkçenin tarih boyunca aynı gramer kurallarına bağlı olması Göktürkçeyi, Osmanlıcayı ve diğer unutulmuş gitmiş tarihteki Türk dillerini tüm unsurlarıyla birlikte yaşatmaya yetmemiştir mesela.

“Dil olmadan aklın herhangi bir aktivitede bulunamayacağı” ispat istemeyecek kadar açık bir hakikattir. Diller zihnin aktivitede bulunmasını sağlarlar ancak bu aktivitelerin her zaman doğru aktiviteler olmasını sağlayamazlar. Zihnin doğru aktivitede bulunamaması ya zihinsel aktivitede bulunan “kişiden” ya da kişinin, kendisiyle aktivitede bulunduğu “dilden” kaynaklanmaktadır. Dil ile doğru bir ilişki kuramadığından dolayı yanlış zihinsel aktivitede bulunanların yanlışını hem tespit etmek hem de düzeltmek mümkündür fakat zihne doğru bağlantılar kurma imkanını verme kapasitesi bulunmayan veya yetersiz kalan bir dil kullanmasından dolayı oluşan yanlış zihinsel aktiviteleri hem tespit etmek hem de düzeltmek mümkün değildir çünkü ‘diller’ insan zihninin kurucu unsurudur ama ‘zihinler’ dillerin kurucu unsuru değildir. Bir dil ile aktivitede bulunan her zihin, o dilin kurduğu dünyaya ve oluşturduğu varlık tasavvuruna mecburdur. Üstelik dil sadece kişideki varlık tasavvurlarının sınırlarını belirlemez, aynı zamanda bu sınırın içinde kalan her şeyin değerini de belirler. İşte şu an bu yazıyı Türkçe yazmaktayız ve istesek de istemesek de anlamak ve anlaşılmak için günümüz Türkçesinin yaygın bir şekilde bilinen kurallarına uymak zorundayız. Hiçbir dil, o dili kullananlara, varlığı istedikleri şekilde algılamalarına müsaade etmez. Dillerin tamamı, kendisini kullanarak düşünenlere, varlığı, dilin müsaade ettiği kadarıyla ve şekliyle tanımlamalarına mecbur bırakır. Nasıl ki biz, bu yazımızda, yaygın bir şekilde bilinen kurallara uymak, yaygın bir şekilde bilinen kelimeleri kullanmak, cümleleri dilin müsaade ettiği şekliyle kurmak, cümle içindeki ögeleri dilin müsaade ettiği yerlere koymak zorundaysak bir dil ile düşünen her insan da aynı şeylere mecburdur.

Ağzı olanın konuştuğu şu dünyada, konuşan her kişi, dile hükmettiğini zanneder, oysa gerçek bunun tam tersidir. Dil insanların anlaşmak için kullandıkları bir alettir, bir vasıtadır ama diller insan tabiatına değil insanlar dillerin tabiatlarına tâbidirler. İşte

dillerin tabiatı dediğimiz o şey, gramer kurallarıdır. Her insan konuşurken veya yazarken o dilin gramer kurallarının müsaade ettiği şekilde cümleler kurar ve bunun dışına çıkamaz. Zaten bırakın dilin gramer kurallarına uymadan cümle kurmayı, konuşmayı veya yazmayı, düşünmek hatta hayal etmek bile imkansızdır. Tam burada Hüseyin Küçükkalay'ın *Kur'an'ın Dili Arapça* adlı kitabından konuya katkısı olacağını düşündüğümüz şu uzun alıntıyı vermemiz yerinde olacaktır.

Allah (c.c.), mükerrem olarak yarattığı insana sayısız nimetler vermiştir. Bu sebepledir ki Kur'an-ı Kerim'e (الحمد لله) ile başlanır. Bu şükür ve hamdü senâ, insanın Cenab-ı Hakk'a karşı çok eski bir borcudur. Çünkü, insanın bu hamdü senâsı, kendisine tevdi edilen binlerce mukaddem nimetin karşılığında yapılmaktadır.

Cenab-ı Hakkın insana bahşettiği bu sayısız nimetler arasında lisanı ve konuşabilme melekesini başta saymak gerekir sanırım. Eğer Allah (c.c) insanlara konuşabilme kabiliyetini vermemiş olsaydı, hayvanlardan farkları olmazdı.

Bu kabiliyettir ki insanı çok yücelere ulaştırdığı gibi bazan da onu süflî uçurumlara sürükler. Bu güzel kabiliyeti, bu en büyük ilahi nimeti, artık Allah (c.c)'ın dilediği yollarda kullanmak gerekir. Çünkü insana değer verdiren çok kıymetli iki şey vardır ki bunlar, insanın lisanı ve kalbidir.

İşte Cenab-ı Hakkın insana bahşetmiş olduğu dili, bir uzuv olarak değil de, seslerden müteşekkil bir konuşma sistemi olarak doğulu ve batılı birçok ilim adamları türlü şekillerde tarif etmişlerdir. Ancak netice itibariyle hepsinin de -az çok farklarla- ifade ettikleri mana hemen hemen aynıdır. Şimdi çok kısa olarak bu tariflerden birkaçı üzerinde duralım.

1 - el-İsnevî'nin[2] (الإسنوي) tarifi:

Bu büyük bilgin dili genel olarak tarif ederken diyor ki;

اللغة عبارة عن الألفاظ الموضوعة للمعاني

"Dil, çeşitli mânâlar için vazedilmiş lafızlardan ibarettir."

2 - İbnü'l-Hâcib'in[3] (ابن الحاجب) tarifi:

İbnü'l Hâcib de dili (كل لفظ وضع لمعنى) diye tarif etmektedir. Şu halde İbnü'l Hâcib'e göre dil, mânâ için vazedilmiş her lafızdır.

3 - İbnü Cinni'nin[4] (ابن جني) tarifi:

Büyük filolog İbnü Cinni dili şöyle tarif etmektedir:

---

[2] Cemâlü'd-Din Abdurrahîm b. el-Hasen el-İsnevî. Tanınmış bir ilim adamıdır. Nahiv ilmini büyük ve değerli bilgin Ebû Hayyan'dan öğrenmiştir. Çok geniş nahiv bilgisi yanında İsnevi, aynı zamanda bir usûlcüdur. Uzun müddet Şâfii mezhebinin riyâsetini elinde tutmuştur. (704/1304-772/1370)

[3] Osman b. Ömer. Arap diline hizmet etmiş büyük ilim adamları arasında yer alır. En çok şöhretini fıkıh usulü ve Arap dili sahasında yapmıştır. Ameli yönden Mâlikî mezhebini benimsemiş olan İbnü'l Hâcib'in değerli eserleri vardır. (570/1174-646/1248)

[4] Ebü'l-Feth Osman b. Cinni. Arap olmadığı için nesebi hakkında fazla bir bilgiye sahip değiliz. İbnü Cinni, Süleyman b. Fehd el-Ezdi'nin memlûkü idi. Bu hakımdan İbnü Cinni bir dereceye kadar kendisini Ezdli sayar. Aynı şekilde Süleyman b. Fehd hakkında da fazla bir bilgimiz yoktur. Öyle zannediliyor ki İbnü Cinni, Arap nesepli olmadığı için kendi kendine üzülür ve bunu şahsiyeti için bir kusur sayarmış.

اللغة أصوات يعبر بها كل قوم عن أغراضهم

"Dil, her milletin dilek ve arzularını, maksat ve gayelerini, düşüncelerini ifade ettikleri seslerden meydana gelmiş bir konuşma düzenidir."

Görülüyor ki, İbnü'l Hâcib ve el-İsnevî yapmış oldukları tariflerde lafızların, mânâlar için vazedilmiş olmaları hususuna açıkça temas etmişlerdir. Halbuki İbnü Cinni tarifinde açık ve vazıh bir ifadeyle bu hususu zikretmemiştir. Ancak İbnü Cinni'nin dili tarif ederken kullanmış olduğu (يعبر بها كل قوم عن أغراضهم) cümlesi, kapalı olarak müşterek bir anlaşma sistemine işaret etmektedir. Bu işarette ise vazi' meselesi gizli olarak kendini hissettirmektedir. Zira, bir kimsenin kendi milletinden bir ferde bazı fikir, düşünce ve gayesini anlatabilmesi için her iki tarafın da bazı kelimeleri ve bu kelimelerin mevzu oldukları müsemmâ, yâni mânâları bilmeleri gerekmektedir. Bu ise ancak bir vaz'ın neticesi olabilir.

Muharrem Ergin "Türk Dil Bilgisi" ismiyle hazırlamış olduğu eserinde dili, şu şekilde tanıtmaya çalışmaktadır:

"Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabiî bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir."

Daha sonra Muharrem Ergin, bu tarifinin izahı için şu şekilde devam ediyor:

"Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabiî bir vasıtadır. İnsanlar duygularını, düşüncelerini, fikirlerini, hükümlerini birbirlerine nakletmek, meramlarını birbirlerine anlatmak için "dil" denilen vasıtaya başvururlar. Fakat dil, insanların kullandığı herhangi bir vasıtaya benzemez. Onun vasıtalığı sadece anlaşmayı temin etmesi bakımındandır. Fertler ve nesiller arasında anlaşma vasıtası olarak iş görür. Fakat bu işi görürken daima müstakil bir hüviyete sahiptir. İnsanlar ona istedikleri gibi hükmedemezler. Onu, olduğu gibi kabul etmeye, onu bir vasıta olarak kullanırken, onun hususiyetlerine dikkat etmeye, onun tabiatına uymaya mecburdurlar. Çünkü dil, sun'î bir vasıta, maddî bir vasıta, bir âlet değildir. O tabiî bir vasıtadır. Vasıta vazifesi görür, fakat tabiî bir varlığa sahiptir. Dil, bu bakımdan canlı bir vasıtaya benzer. Meselâ at da bir vasıtadır, otomobil de bir vasıtadır. Fakat insan otomobile istediği şekilde hükmedebilir, at karşısında ise ancak onun tabiatına uygun hareket etmek zorundadır. Otomobile istediği şekli verir, onun biçimini istediği şekle sokar, onu istediği gibi kullanır, isterse uçuruma sevk edebilir. Fakat atın biçimini değiştiremez, onu istediği gibi kullanamaz, istediği yere sevk edemez. Başını kesseniz, ata korktuğu yerde bir adım attıramazsınız. İşte, dilin vasıtalığı, atın vasıtalığı gibidir. Anlaşmayı sağlamak bakımından bir vasıta gibi iş görür, fakat tabiî bir varlığa sahiptir."

Tabiî bir varlık olan dilin kendisine mahsus birtakım kanunları vardır. Bunlar dil kaideleridir. Dil kaideleri dilin yapısına hâkim olan, dilin bünyesinden ve temayüllerinden doğmuş bulunan birtakım prensiplerdir. Bunlar dili, birlikte mevcut olup onun yapısının hususiyetlerini ifade ederler, temayüllerinin istikametleri, onun yaptığının hususiyetlerini ifade ederler, temayüllerinin istikametini gösterirler. Dil canlı bir varlıktır. Zaman zaman birtakım değişiklikler, kendi bünyesinden doğan çeşitli sebeplerle bazı gelişmeler gösterir. Bu değişiklikler ve gelişmeler ona, uzun tarihî boyunca, daima serpilen ve zaman içinde akıp gelen bir manzara verirler. Bu yüzden dilin tarihinde birtakım merhaleler, birtakım gelişme safhaları

göze çarpar. Fakat bütün bu değişiklikler ve gelişmeler dil kaidesi çerçevesinde cereyan ederler. Dile yeni kelimeler kazandırmak için dışarıdan yapılacak müdahalelerin de daima bu kaideler çerçevesinde olması gerekir. Kendi kanunlarına aykırı zorlamaları dil, hiçbir zaman benimsemez. Canlı bir varlık olarak yapısı, fertlerin ve cemiyetlerin istedikleri şekilde karışmalarına müsait değildir. Onun fertlere ve cemiyetlere tabi olmayan bir nizamı vardır. Bu nizamı meydana getiren şey, kendi kanunları ve kendi kaideleridir. Bu kaideler dışında çıkacak bir müdahale dile hiçbir şey kazandırmaz.

Dil ancak kendi bünyesine uygun bir müdahaleyi kabul eder.

Normal bir müdahale ise, dilin tabiî gelişme yolunu açık tutmaktır.

Yani dışarıdan dile, ancak dilin tabiî gelişmesini önleyen bir durum varsa, müdahale edilmelidir. Zira bazen, bünyesini saran yabancı unsurlar, zararlı otlar gibi, dilin tabiî gelişmesine engel olurlar. Böyle durumlarda dilin tabiî gelişme yolunu açık tutmak için yabancı unsurları temizlemek üzere dile dışarıdan yardım mümkündür ve lâzımdır. Böyle bir yardım ise ancak dile kendi kaideleri içinde kalarak yanaşmak şartı ile faydalı olabilir. Çünkü dil, kendi kanunları, kendi kaideleri içinde gelişen canlı bir varlıktır.

Dil bir gizli anlaşmalar sistemidir. Canlı ve cansız varlıkları, mefhumları, hareketleri karşılayan kelimeler üzerinde, kelimelerin birbirleri ile münasebetleri ve fikirleri anlatmak için yapılan kelime sırası üzerinde bir cemiyetin, bir kavmin bir milletin bütün fertleri gizli anlaşmalar, gizli sözleşmeler yapmış durumdadırlar. Bu suretle bir cemiyetin bütün fertleri bir varlığı hep aynı kelime ile karşılarlar. Meselâ bütün Türkler, bildiğimiz sert cisme "taş", suya "su", ışığa "ışık" demek için adeta sözleşmişlerdir. Bu sözleşmeyi, bu gizli anlaşmayı her cemiyet, her kavim ayrı bir şekilde yapmış, böylece her kavmin ayrı bir dili olmuştur. Aynı ve düşünceleri anlatmak için kelimelerin münasebeti ve sıralanışı da bu kavimlerde başka başkadır. Çünkü her kavmin aynı bir gizli anlaşmalar sistemi vardır.

Bir kavmin bütün fertleri arasında mevcut bu gizli anlaşma ve sözleşmelerin temeli, bilinmeyen zamanlarda atılmıştır. Dil, insanla birlikte var olageldiğine göre, bu gizli anlaşmaların kökleri ilk insanlara kadar gider. Yalnız bu gizli anlaşmaların doğuşu ve mahiyeti bilinmemektedir. Varlıkların ve hareketlerin sözlerle karşılanışı gibi, bu karşılayışın ayrı kavimlere göre farklı oluşunun da sebepleri ve mahiyeti meçhuldür. Bu hususta mevcut kanaat, dillerin doğuşunda tabiattaki sesleri taklidin mühim bir yeri olduğu merkezindedir. Bugün her dilde ses taklidinden doğdukları açık olan bazı kelimeler de mevcuttur. Fakat böyle birkaç istisna dışında büyük kelime kütlelerinin herhangi bir ses taklidi izi taşımadıkları da muhakkaktır.

Dil, içtimai bir müessesedir. Fertlerin üstünde, bütün bir cemiyetin malı olan ve bütün bir cemiyeti içine alan kuvvetli bir müessesedir. Cemiyetlerin en büyük dayanağı dildir. Bir cemiyeti ayakta tutan, bir cemiyetin varlığını sağlayan, devam ettiren, bir cemiyette sarsılmaz bir birlik yaratan müessese olarak dilin oynadığı rol çok büyüktür. Bu bakımdan dil, milleti teşkil eden unsurların başında gelir. Bir milleti, bir kavmi bazen tek başına ayakta tutar, milli benliği muhafaza ederek onu yok olmaktan, eriyip başkalaşmaktan kurtarır. Demek ki dil, bir milletin en büyük milli müessesesidir. Bu içtimai ve milli müessesenin malzemesi ise seslerdir,

yapısı seslerden örülmüştür. O halde dil, seslerden yapılmış bir binâ, seslerden kurulmuş bir yapı, büyük bir sesler sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir."[5]

Bizce dil, bütünü değilse de bir kısmı, Allah (c.c) tarafından Âdem'e vahiy ve ilham yoluyla öğretilen ve daha sonra zamanla, şartlar müsait olduğu nisbette gelişip büyüyerek insanların anlaşmalarına vesile olan, belli başlı bir hayata sahip sesler mecmuasıdır.[6]

Diller hakkında temel prensipleri edinmek isteyenler için bu uzun olmayan alıntı gayet açık ve yeterlidir. Hakkı Yılmaz ve onun gibiler, Kur'an'daki kelimelerin dildeki lügat ve kavramsal manalarını hiçe sayarak dışarıdan bir müdahale ile kelimelerin anlamları arasında bulunmayan manalar yüklediklerinde ne Arap dili ne de Kur'an o manaları bünyesine almış olmaktadır. Hakkı Yılmaz'ın ve onun gibilerin bu davranışları ile elde edebilecekleri tek şey, Kur'an'ın dilini bilmediği için Kur'an ile ilişkisini üçüncü kişiler veya mealler üzerinden kuran insanların kafasını karıştırıp yanlışa düşmelerine sebep olmaktan başka bir şey değildir yani Hakkı Yılmaz Kur'an'daki *'es-salat'* kelimelerine "zihni ve mali yönden destek vermek" anlamı yükleyince *'es-salat'* kelimesi onun verdiği anlamı alarak o anlama bürünmemektedir ama Kur'an'ın dilini bilmeyenler onu öyle sanmaktadır.

Her ne kadar az önce kendisinden alıntı yaptığımız Muharrem Ergin, bir dildeki değişimin kurallara uyarak yapılması gerektiğini söylemiş olsa da bir zamanlar Türkçeye yapıldığı gibi, kuralsız bir şekilde dildeki kelimelerin değiştirilmesi, terk edilmesi, başka dildeki kelimelerin ödünç alınması, telaffuz ve yazım şekillerinin başkalaştırılması hatta yazıda kullanılan alfabenin değiştirilip bambaşka bir alfabeye geçilmesi, sözcük kalıplarının deforme edilmesi, yapım ve çekim eklerinin değiştirilmesi mümkündür fakat o dilin gramer kurallarını değiştirmek mümkün değildir. Hatta bırakın tamamen değiştirmeyi, gramere ait en ufak bir kuralı yerinden oynatmak bile mümkün değildir yani gramere uygun olmayan değişimler yapmak mümkündür ama bizzat gramerin kendisini değiştirmek asla mümkün değildir çünkü gramerin tek bir unsurunu değiştirmek, tüm kuralları ve tüm kelimeleri değiştirmeyi zorunlu hale getirir. Mesela şöyle bir örnek verelim: Bilindiği üzere Türkçede kelimelerin "eril-dişil" ayrımı yoktur. Diyelim ki Türkçe konuşanlar dillerinde bunu bir eksiklik olarak görüp dillerini "eril-dişil" ayrımı olacak şekilde düzenlemeye

[5] Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul 1962, s. 3-5.
[6] Hüseyin Küçükkalay / Kur'an'ın Dili Arapça / s.23-27

kalkıştılar. Bunu yapabilmek ancak grameriyle, isimleriyle, fiilleriyle ve edatlarıyla yepyeni bir dil oluşturmayla mümkün hale gelebilmektedir, tabi ki eğer buna güç yetirebilirlerse. Bu, sadece Türkçe için geçerli bir durum değildir. Bu, geçmişte ve günümüzde 'lisan' namına her ne varsa tamamı için geçerli bir durumdur.

Tam burada gramer kuralları hakkında filologlar tarafından çokça dillendirilen ama pek az insanın dikkate aldığı bir bilginin verilmesi gerekmektedir. *"Dillerin kökeni nedir?"* sorusu öteden beri bilginlerin cevabını aradığı bir sorudur. Bu yönde diller üzerinde çalışma yapan insanlar, bu sorunun cevabının yanında bir de *"Diller tek bir dilden mi türemiştir yoksa her biri bağımsız bir türemeyle ve birbirlerinden bağımsız bir şekilde mi türemişlerdir?"* sorusunun cevabını aramışlardır. Sonuçta aslında ispatlanması çok kolay bir sonuca ulaşmışlardır. Diller, biri diğerinden mi türemiştir, buna dair kesin bir şey söylemek mümkün değildir ama dillerin tamamındaki gramer kuralları tıpatıp aynıdır çünkü herhangi bir dildeki unsurların tamamı hem de aynı işlevi görecek şekilde diğer dillerle tıpatıp aynıdır. Kelimelerin cümle içindeki öge değerlerinin tespitinin kuralları, ögelerin yapım ve çekim eki almalarının kuralları, zamanları kullanmanın kuralları, isimlerin ve fiillerin çekimlerinin kuralları tüm dillerde tıpatıp aynıdır, kısacası dünyanın tüm dillerinde gramer kuralları tıpatıp aynı temellere sahiptir.

Evet nesnel manada bunların tek bir dilden türediği sonucunu çıkarmamız mümkün değildir fakat tüm bunların tek bir elden yani tek bir öğreticiden çıkmış olduğu reddedilmesi imkansız bir hakikattir. Hele bunu rastlantıya bağlamak açık bir şekilde bu hakikate kör, sağır ve dilsiz kesilmektir çünkü mesela dillerin tamamında özne daima yalındır. Konuşulan ve yazılan on binlerce dilde "öznenin daima yalın olması" tesadüf ile açıklanamaz. Bu sadece bir örnektir. Buna benzer yüzbinlerce örnek getirebiliriz. Sıfat-mevsuf, tamlanan-tamlayan, fiil-fail, fail-meful, cümlede bulunması gereken ögeler, cümleler veya cümlesiler, edatların isimlerle ve fiillerle ilişkileri yeryüzünün tüm dillerinde aynı kurallara tabidir.

Prof. Merritt Ruhlen[7], Türkçeye *Dilin Kökeni* adıyla çevrilen kitabında bu gerçeği şöyle ifade etmektedir:

[7] Frank Merritt Ruhlen (10 Mayıs 1944 – 29 Ocak 2021): Profesör Ruhlen dünyanın önde gelen dilbilimcilerindendir. Doktora derecesini Stanford Üniversitesi'nden (A.B.D.) 1973 yılında alan Merritt Ruhlen Paris, Bükreş ve İllinois Üniversitelerinde dil bilimi çalışmaları yapmış, Stanford Üniversitesi'nin dil araştırmaları projelerinde Joseph H. Greenberg'in asistanı olarak görev almıştır. Halen (Ekim 2006) Stanford

"1980 yılının başıydı, bir magazin dergisinde çok zor bir matematik probleminin çözümünün ve ispatının onlarca yıl aldığını anlatan bir hikâye okuduğumda şaşırıp kalmıştım. Bir dil bilimci olarak, farklı insanların belli bir amaç için nasıl bir araya geldiklerini ve bunun kazanımının yıllar aldığını düşündüm. Bu beni daha da şaşırttı. Artık günümüzde her dilcinin "kendi gramer teorisine" sahip olması bir moda halini aldı, aralarındaki yardımlaşma ve iş birliği ortadan kalktı. En azından dergideki yazıyı okuduğumda böyle düşündüm.

Aradan birkaç yıl geçince, dilcilerin esasen en azından iki asır boyunca birlikte çalıştıkları ve sözünü ettiğim matematik probleminden bile daha güç bir konuyu ispat etmeye uğraştıkları gerçeğini kavradım. Bu dilciler bugün dünyada konuşulmakta olan 5000 dilin tek bir ata dilden geldiğini göstermişlerdi.

Bu gerçeğin dil bilimi literatüründe ispat edilmiş durduğundan ise birçok dilbilimci (gerçekte hemen bütün dilbilimciler) habersizdi. Doktoralı bütün dilciler böyle bir kanıtın varlığına inanmadıkları gibi, kitabımda açıklayacağım ve değerlendireceğim sebeplerden dolayı da var olamayacağını düşünüyorlar. Bana göre bu tip inanışların dilcilere doğru gelmesi, onların bütün eğitimleri boyunca aynı şeyi duymalarından kaynaklanıyor. Çok az bir kısmı duyduklarını birinci elden araştırma gereği hissetmemiştir.

... Kitabın konusu olan insan dillerinin sınıflanması aslında çok kolay bir iştir. Yirminci yüzyılın en büyük taksonomistinin (sınıflamacısının) şu sözleriyle önsözü bitirmek istiyorum: "Sınıflamayı berbat etmek için tarihi dilbiliminde doktoranızın olması gerekir, eğitim almamış sıradan insanlar içinse doğru çözüme ulaşmak çok kolaydır."

(Prof. Merritt Ruhlen – Palo Alto, California – Mart 1994: Dilin Kökeni, Önsöz)

Merritt Ruhlen'e bu görüşlerinden dolayı teşekkür ediyoruz ama onun deyimiyle "sıradan insanlar" olarak her söylediğine katılmadığımızı da belirtme gereği duyuyoruz. Katılmadığımız şey şudur. İncelenen 5000 dilin hayret verici bir şekilde aynı kökene işaret etmesi en başta bir ata dilin olduğunu kesin olarak kanıtlayamaz fakat tek bir öğreticinin aynı kuralları farklı şekillerde öğrettiğini kesin olarak kanıtlar çünkü "en başta tüm dillerin bir ata dilden türediği" tezi, o dili farklı bir şekilde kopyalayan insanların tamamının, aynı şeyleri, tıpatıp aynı şekilde öğrenmiş olmalarını zorunlu hale getirir. Bu ise trilyonda (aslında çok çok daha fazladır, bu sayıyı 'kesretten kinaye' olarak veriyoruz) bir ihtimalin tesadüfen her zaman aynı şekilde gerçekleştiğini kabul etmeyi de beraberinde getirir. İşte bu yüzden dillerin hayret verici bir şekilde işaret ettiği o köken, en baştaki ata dil değil, en baştaki *'el-Alim'*, *'el-Habir'* ve *'el-Evvel'* olan bir öğretmen olduğudur. Haberi var mıdır veya olmuş mudur, bilmiyoruz ama eğer Profesör Merritt, Kur'an'dan ve Rahman suresinin *"O, insana beyanı öğretti."*

Üniversitesi'nin Antropoloji Bilimleri Bölümü'nde ders vermekte, insan dillerini araştıran Santa Fe Enstitüsü'nün müdürlüğünü yapmaktadır. 40'ın üzerinde makalesi çeşitli dergilerde yayımlanan Ruhlen, dil bilimi sahasında ortaya konmuş çok sayıda kitabın da yazarıdır.

ayetinden haberdar olsaydı veya inansaydı ileri sürdüğü tezlerinde hem daha sağlam temellere yaslanmış olurdu hem de pek çok bilinmezi çok daha kolay bir şekilde vuzuha kavuştururdu.

Profesör Ruhlen'e ve onun bahsettiği 5000 dili inceleyen filologlara, 'dillerin tek bir kökene işaret ettiğini' söylettiren şey, sadece kelimelerdeki telaffuz benzerliği değildir, tam tersi dillerdeki gramer kurallarının aynı temele sahip oluşudur. Ruhlen'in dediği gibi, bunu anlamak için filolog olmak gerekmemektedir. Yeryüzünde konuşulan herhangi bir dilin kuralları ele alınıp bilinen bir dilin kuralları ile karşılaştırıldığında bu çok rahat bir şekilde anlaşılacaktır fakat dillerin halihazırda böyle olması, onların geçmişte de bu şekilde oldukları anlamına gelmez. Bunu anlamak içinse yine herkes tarafından kolaylıkla yapılacak testlere başvurmak gerekmektedir. Geçmişten gelen bir belgedeki dil ile o dilin bugünkü halinin karşılaştırılması bunu anlamak için yeterlidir. Hemen belirtelim ki bu ancak ve ancak geçmişten gelen belgenin 'sadece yazılı' halde olması ile mümkündür yoksa sadece halihazırdaki konuşmalara bakarak bugünkü dilin ve kurallarının bundan asırlar önce de tıpatıp aynı olduğunu söylemek 'dogmatik bir söylem' olacaktır. Konu, "Kur'an'daki dilin dünü ve bugünü" olduğu için örneğimizi Arapçadan getirmek daha uygun düşecektir. İnsanlığın elinde çok eski zamanlara tarihlendirilen çeşitli şekillerde (kitap, anıt, kitabe) Arapça belgeler vardır. Bu belgelerdeki Arapça ile günümüzdeki Arapça karşılaştırıldığında o günkü gramer ile bugünkü gramerin tıpatıp aynı olduğunu görmekteyiz, üstelik bu tıpatıp aynı olma durumunu, geçmişten günümüze muazzam bir kesintisizlikle geldiğini görmekteyiz. Kur'an'ın inmesinden hatta Kur'an'dan öncesine kadar neredeyse her yıla tekabül eden yüzbinlerce yazılı belge insanlığın elinde mevcuttur. Bu yazılı belgelerden herhangi birinin günümüzde konuşulan ve yazılan Arapça ile karşılaştırılması durumunda dilin her açıdan ve tabii ki en önemlisi gramer açısından günümüze kadar kesintisiz bir şekilde geldiği görülecektir. İşte dilin kesintisiz ve yaygın bir şekilde günümüze kadar gelmesini sağlayan bu duruma 'tevatür' denmektedir.

Hakkı Yılmaz ve onun gibiler günümüzden yaklaşık 15 asır önceki zamana ait bir kitaba meal yazabiliyorlarsa işte bu ancak ve ancak gramerin tevatüren günümüze kadar kesintisiz bir şekilde gelmesinden dolayıdır. Mesela, Hakkı Yılmaz, Arapçayı gidip

Muhammed (a.s)'den öğrenmemiştir, ilahi bir vahiy yoluyla da öğrenmemiştir. O da herkes gibi Arapça kitaplarından veya Arapça konuşanlardan öğrenmiştir. Peki, Hakkı Yılmaz, Araplardan öğrendiği Arapçanın Muhammed (a.s) zamanındaki Arapça ile aynı olduğunu nereden bilmektedir? Kendisi *'es-salat'* kelimesine ne tarihteki ne de günümüzdeki hiçbir Arap'ın vermediği manayı vererek, sözlüklere, geçmiş belgelere, yaygın bir şekilde kullanılan dile güvenmediğini izhar etmektedir. Öyleyse kendisine Arapçayı öğretenlerin 15 asır öncesindeki Arapçayı öğrettiklerine nasıl emin olacaktır? Hakkı Yılmaz'ın da onun gibilerin de bu soruya cevap vermek için sarılacakları tek bir şey vardır; tevatür, çünkü dillerin aktarımı ancak tevatür yoluyla olur ve aralarında 15 asır bulunan iki dilin her yönüyle aynı olduğunu kesin bir gerçeklik olarak tespit etmenin başka hiçbir yolu yoktur.

Gramer konusu açıldığında özellikle Türkiye'deki bazı akademisyen ve meal yazarları tuhaf bir şekilde gramerin Kur'an'ın inmesinden sonra icat edildiğini söylemektedirler. Ne yazık ki bu akıl almaz iddia, dillerin ne olduğunu bilmeyen insanlar tarafından ciddiye alınmaktadır. Oysa hiçbir dil, gramer kuralları olmadan var olamaz. Daha önceki satırlarda da belirttiğimiz gibi diller tüm unsurlarıyla birlikte parçalanamaz bir bütündür. Gramer kuralları dilin içine gömülüdür. Daha yeni konuşmaya başlayan bir çocuk *"Anne, ben acıktım."* diyebiliyorsa işte bu gramer sayesindedir. Tüm dillerin gramerleri dilin içine gömülüdür ve diller nesilden nesile aktarılırken bu kurallarla birlikte aktarılırlar. İnsanlar farkına varsa da varmasa da bu böyledir. Bu yüzden "gramerin sonradan icat edildiği" iddiası saçmalamanın en dip noktası olmaktadır ve ciddiye alınıp söz söylemeye değmeyecek kadar seviyesiz bir iddiadır.

Sonuç olarak; bir dilin devamlılığını sağlayan en temel unsur, gramerin hiç değişmeden nesilden nesile aktarılmasıdır. Kur'an, kelimelerden ve cümlelerden oluşmuş bir kitaptır. Kelimeler ve cümleler bir dile aittir ve o dil tüm unsurlarıyla birlikte günümüze kadar hiç bozulmadan gelmiştir. Bunu anlamanın tek bir yolu vardır, tevatüre başvurmak. Bunu reddedenin ya aklı yoktur ya da kesinlikle kötü niyetlidir.